

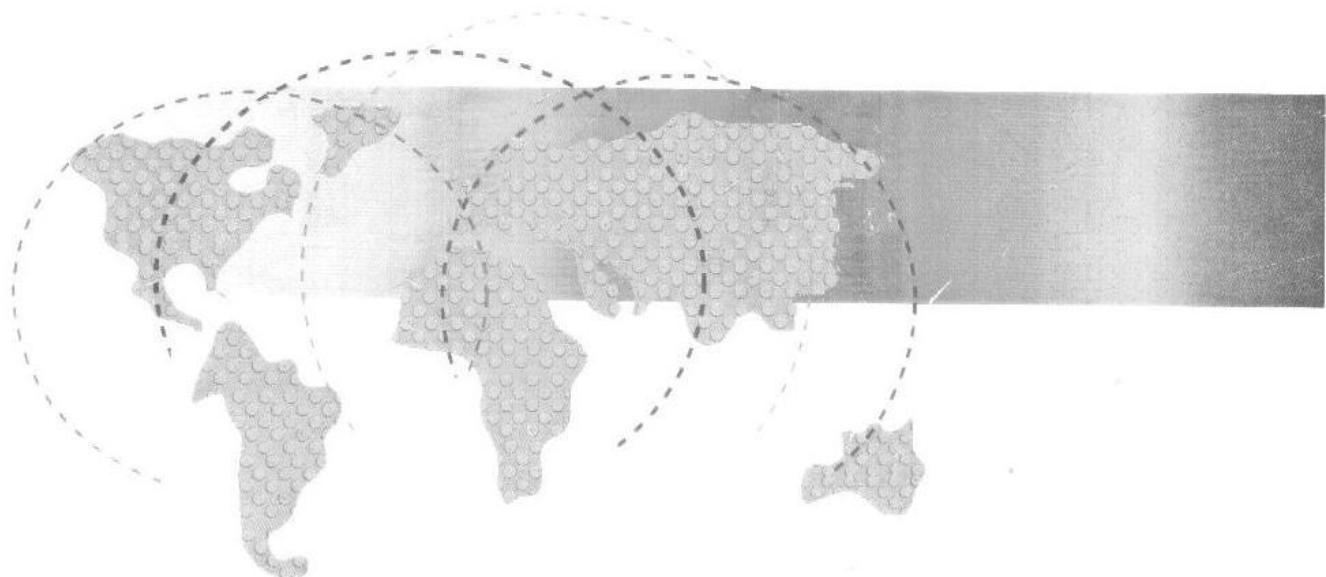
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
Київська міська державна адміністрація
Київський університет імені Бориса Грінченка
Платформа «Діалог Євразії» в Україні
Українська Академія Акмеологічних Наук
Благодійний фонд сприяння розвитку освіти імені Бориса Грінченка

діалог євразії

Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжkontинентальний діалог інтелектуалів

Матеріали
Міжнародної
науково-практичної
конференції

16 листопада 2011 року
м. Київ

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Київська міська державна адміністрація
Київський університет імені Бориса Грінченка
Платформа «Діалог Євразії» в Україні
Українська Академія Акмеологічних Наук
Благодійний фонд сприяння розвитку освіти імені Бориса Грінченка

**ЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ І ТОЛЕРАНТНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ СВІТІ:
МІЖКОНТИНЕНТАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

**16 листопада 2011 року
м. Київ**

УДК 177:37.015.311-021.483

ББК 87.7я43+74.2я43

Л93

Рекомендовано до друку Вченю радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 12 від 27 жовтня 2011 року)

За загальною редакцією *Огнєв'юка В.О.*,
доктора філософських наук, професора, академіка НАН України

Редколегія:

*В. О. Огнєв'юк,
Л. Л. Хоружа,
С. О. Сисоєва,
Н. М. Віnnікова*

Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний
діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., (16 листоп., м. Київ) /
М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка [та ін.];
за заг. ред. В. О. Огнєв'юка ; [редкол.: В. О. Огнєв'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва,
Н. М. Віnnікова]. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. — 280 с.

УДК 177:37.015.311-021.483

ББК 87.7я43+74.2я43

<i>Олексюк Ольга.</i> Досвід рефлексії ціннісних компонентів міжсуб'єктної мистецької освіти	66
<i>Панченко Валентина, Маслікова Ірина.</i> Співробітництво у сфері вищої освіти: європейський діалог.....	70
<i>Петрунько Ольга.</i> Образ освітніх інновацій у свідомості студентської молоді: можливості реконструювання та «позитивізації».....	73
<i>Салата Оксана.</i> Проблеми виховання у студентів вищої школи професійної толерантності в процесі вивчення історії	78
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.....	82
<i>Абисова Марія.</i> Глобалізуючеся общество: аксиологический аспект	82
<i>Волинець Катерина.</i> Формування ціннісних орієнтацій майбутнього педагога в умовах неперервності педагогічної освіти в університеті	85
<i>Глушак Оксана.</i> Трансформація аксіологічної складової інформаційної культури у сучасному інформаційному суспільстві	89
<i>Котлова Людмила.</i> Проблема трансформації ціннісних орієнтацій молоді за роки незалежності України.....	91
<i>Овсянкіна Людмила.</i> Філософське розуміння моралі як цінності, що консолідує сучасний глобалізований світ	94
<i>Поліщук Валерій.</i> Переживання підлітками і юнаками вікових ненормативних криз	98
<i>Рижкова Світлана.</i> Любов як християнський аспект процесу духовно-морального виховання	101
<i>Рябоконь Тамара.</i> Спіраль – універсальна форма розвитку на планеті Земля	103
<i>Хорунжа Ольга.</i> Вплив виховного процесу на моральні якості майбутніх учителів	108
<i>Цибенко Лариса.</i> Індивідуалізм особистості у виборі цінностей при входженні суспільства в глобалізований світ.....	111
<i>Яцина Олена.</i> Тенденції розвитку сучасної української сім'ї в умовах трансформації суспільства	115
ФЕНОМЕН ТОЛЕРАНТНОСТІ І ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	119
<i>Андрюшина Олена.</i> Когнітивний компонент моніторингу якості освіти (досвід США).....	119
<i>Войцехівська Наталія.</i> Невербална згода у толерантному діалогічному дискурсі: соціальний аспект	123
<i>Воропаєва Тетяна.</i> Формування національної та європейської ідентичності громадян України у контексті ціннісних трансформацій (1991–2011 рр.)	125
<i>Даценко Юлія.</i> Цінності і толерантність в освітньому законодавстві України	130
<i>Квасниця Ірина.</i> Нова світова освітня стратегія формування толерантності у контексті міжнародної законодавчої бази	133
<i>Кириченко Віктор.</i> Відмінності соціальної регуляції професійної діяльності творчо обдарованих та пересічних працівників	136
<i>Кисельова Ірина.</i> Використання індивідуального підходу при вихованні толерантності у студентів – майбутніх викладачів на заняттях іноземної мови.....	139
<i>Марко Вікторія.</i> Релігійні цінності у навчально-виховній діяльності молодшого школяра	142
<i>Мороз Ольга.</i> До проблеми впливу медіа на формування ціннісних орієнтацій молодої людини	146

Бисельова І. І.,
заслужений професор кафедри англійської мови
Дніпровського національного університету імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ – ЩАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НА ЗАНЯТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається необхідність формування толерантності у сучасної молоді; відзначається сутність педагогічної толерантності; підкреслюється важливість індивідуального підходу у навчанні як суттєва складова цього процесу; вказуються засоби іноземної мови, які сприяють вихованню педагогічної толерантності у студентів – майбутніх учителів.

Ключові слова: толерантність, комунікативна компетентність, професійна спрямованість, індивідуальний пакет.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток сучасної освіти неможливо розглядати процесів, що відбуваються у світовому співтоваристві, таких як: глобалізація, гуманізація та інформаційна ера. Світова глобалізація проявляється у всіх сферах життя та діяльності людей, і освіта в цьому плані є найактивнішим фактором. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній науковий простір Європи. Однією з основних мет є реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу. Мета сучасної педагогічної діяльності - забезпечення всебічного розвитку людини як особистості, розвиток її талантів, розумових і фізичних якостей, виховання високих моральних якостей.

з найактуальніших проблем сучасного світу та сучасної освіти є проблема формування толерантності молоді та розповсюдження ідей толерантності в усіх сферах життя та діяльності людини. Це не тільки загальнолюдський принцип спільнотного мирного співіснування, але й «реальна, постпланова, діюча та організуюча сила» розвитку суспільства [3, 337]. Процес глобалізації освіти розглядає окремо від процесу гуманізації, «який пов'язаний з розумінням того, що найбільш важливою та основним капіталом сучасного суспільства є людина» [1, 159]. Реалізація ідей толерантності є особливою актуальною, особливо для спеціалістів, які працюватимуть в освітній сфері — майбутніх вчительів. Явище толерантності в суспільстві призвело до проголошення стратегічної задачі освіти та формування толерантності в людських стосунках, формування менталітету толерантності [4, 584].

з чинників професійної придатності вчителя є комунікативна компетентність, до основних характеристик якої відносяться: терпимість, емоційна стійкість, шанобливе ставлення до різних учасників спілкування, розуміння іншої позиції, симпатія, здатність до співпраці, діалогу, мобільність стилю спілкування, адекватність Формування і розвиток цих якостей, які є невід'ємним атрибутом професії фахівця в галузі освіти, важливою складовою його професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Важливу роль у процесі відіграють заняття з іноземної мови, на яких студенти оволодівають не тільки навичками та основними видів мовленнєвої діяльності, але й знайомляться з культурою інших країн. Домогтись навчанні можна завдяки застосуванню індивідуального підходу (індивідуальний підбір вправ на заняттях, тем для навчально-дослідних завдань, завдань для самостійної роботи, домашнього чиожного студента, що є проявом толерантного ставлення до суб'єктів навчального процесу і, в свою чергу, стати прикладом для майбутніх освітян.

ність вирішення проблем, пов'язаних з вихованням толерантності у студентів педагогічних спеціальностей, і необхідністю використання індивідуального підходу у навчанні іноземної мови, зумовили вибір аттестації.

досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми. Аналіз численних проблем толерантності дає можливість дійти висновку про те, що формування толерантності як ласливості особистості є актуальним напрямком сучасної педагогічної науки і найважливішим завданням вищої професійної освіти. Ідея толерантності міститься в роботах педагогів минулого, а саме: Ф. Спенсер-Боутона, М. Монтессорі, К. Роджерса, Фрейберга, К. П. Вентцеля.

блема хвилює багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Вона досліджується в різних аспектах. Вчені Т. Білоус, О. Волошина, О. Зарвіна, А. Скок, Ю. Тодорцева виокремили та обґрунтували певні, розробили модель формування цієї якості. Так, у дослідженні Т. Білоус репрезентовано організаційно-функциональну модель виховання толерантності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів з метою вивчення іноземної мови [2]. Модель формування толерантності у майбутніх учителів, яка складається з цільового, суб'єкт-об'єктного, факторного (педагогічні умови) та результативного блоків запропоновано Ю. Тодорцевої [6].

кі вчені К. О. Абульханова-Славська, Є. Ф. Зеер, А. Н. Сухов, Н. Н. Обозов вважають, що профес-
зиток особистості визначається діяльністю, тому людину досліджують з позиції її відповідності

професії та професійної успішності. Ідеї формування толерантності представлені також у роботах вчених, зокрема: Дж. Локка, М. Монтеня, М. Бубера, В. Франкла, Е. Фромма, М. Уолцера, Б. Е. Риера.

Проблему підвищення ефективності навчального процесу шляхом застосування індивідуального підходу до навчання, а також індивідуалізації навчання як засобу формування комунікативної компетенції навчається, досліджували А. Алексюк, Ю. Бабанський, І. Бех, А. Вербицький, М. Гуслякова, О. Єфимова, О. Леонтьєв, О. Степанова, П. Сікорський та ін.

Проаналізувавши наукові дослідження, пов'язані з проблемою толерантності та її формування у майбутнього педагога, ми бачимо, що вона посідає важливе місце серед теоретичних праць сучасних науковців: поєднанню її з проблемою індивідуалізації навчання приділено недостатньо уваги.

Формування цілей статті. Довести необхідність виховання толерантності у майбутніх вчителів, застосування при цьому індивідуальний підхід у навчанні; показати, як це можна робити на заняттях з іноземною мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан освіти характеризується тенденцією до дистанційзації та гуманітаризації навчання. Цей процес проявляється насамперед у встановленні об'єктивно-суб'єктивних відносин, тобто той, хто навчається, розглядається не як об'єкт для педагогічних впливів, а як суб'єкт з внутрішнім світом, системою цінностей, індивідуальними особливостями тощо.

Навчиться толерантній поведінці суб'єкти можуть через культуру мовлення. Неабияку роль у цьому процесі відіграють заняття з іноземної мови. Відбір навчального матеріалу та організація діяльності слугують всебічного і цілісного розвитку особистості. Важливість полягає в активності особистості в цій діяльності та творчізації діяльності студентів на занятті іноземної мови може здійснюватися шляхом занурення їх в іноземну середовище, завдяки різноманітності творчого підходу, розвитку толерантності. Викладач створює умови для цього, він є товаришем, який направляє і допомагає студентові самореалізовуватися і самовдосконалуватися. Його завданням є розробка такого комплексу вправ, який викликатиме зацікавленість у навчанні в освіті. Тісна взаємодія викладача та студентів дає змогу безпосередньо вивчати різноманітні іноземні мови та психологічні особливості їх відповідним чином обирати методи, прийоми та засоби педагогічної діяльності. Відбувається зміна загальноосвітніх парадигм. Традиційна технологія навчання (від знань до умінь) змінюється новими технологіями, які базуються на закономірностях пізнавальної діяльності, де головна роль виступає студент як суб'єкт освітньої діяльності. Зі зміною освітньої парадигми змінюються цілі педагогічної діяльності, які будуть визначатися самими учасниками освітнього процесу. Позиція авторитарного педагога змінюється позицією лідерства та партнерства, відповідно змінюються методи та прийоми педагогічної діяльності з директивно-монологічних на діалогові.

Вивчення іноземних мов надає можливість не тільки розвивати лінгвістичну компетенцію, але і познання та участь у культурою різних країн. Важливо, щоб разом із зразками художньої культури наводилися зразки цінностей, звичаїв, традицій, норм поведінки носіїв іншої культури. Вдало підібраний текст або фрагмент предметом для обговорення та аналізу студентами інформації про культуру, думки автора тексту або фільму. Зіставлення елементів культури іншої країни зі знанням рідної культури дає можливість підтвердження ідеї різноманіття культур, усвідомити особливості культурних проявів, зумовлені економічного, політичного та соціального розвитку, прийняти ці особливості як даність, врахувати їх у семинарах з носіями інших культур, викликаючи почуття поваги до культурних досягнень іншого народу. Це дає можливість до його проблем і труднощів, прагнення до культурного співробітництва із зарубіжними країнами.

Матеріал, який вивчається на заняттях, по можливості завжди має співвідноситися з особливостями студентів та їхніми інтересами. Так, наприклад, у процесі ознайомлення з культурою, традиціями, поганнями життям, соціально-політичною системою, системою освіти Великої Британії та інших англійськомовних країн проводимо паралелі з українськими традиціями, звичкамі, побутом. Такі знання створюють основу для позитивного, а отже, миролюбного ставлення до культур інших народів і країн. Виховання відбувається в умовах, якщо враховуються об'єктивні умови життя людини. Наше завдання — навчити майбутніх педагогів оцінювати культуру за принципом «краще» або «гірше», необхідно так будувати педагогічні практики, що студенти побачили все розмаїття існуючого світу, приймали його багатогранність, не боялися відкривати її, не боялися інших і потім запропоновані нами методи та прийоми використовували у своїй педагогічній практиці.

Діалог культур є одним з важливих засобів виховання толерантності. Так, наприклад, специфічні для американців є те, що особливо важливе місце серед типових зворотів мовленнєвого етикету (зазвичай варіанті англійської мови) відводиться формам вираження подяки, вибачення, а також манерам поведінки, які допомагають зав'язати та підтримувати дружні контакти. Щоб стати гарним співробітником, требо вміти помічати гарне у всьому, що стосується іншої людини — її характеру, манери поведінки, місця, де вона належить, місця, де людина народилася, живе, — характерних особливостей людей, що мешкають у місті, країні. Для того щоб домогтися толерантного ставлення до чого-небудь, викладач повинен заспокоїти студентів до пізнавальної діяльності. Важливо надавати цій діяльності змістовно-значущий, емоційно-позитивний характер. Можна використовувати такі форми роботи: різноманітні види діяльності, обговорення творів літератури та мистецтва, різного роду рольові ігри тощо. Це дає можливість зуміти представників іншої культури. В англійській мові є багато мовних і мовленнєвих одиниць, які використовують в лексичних зворотів, які гарантують ввічливість, спокійну манеру початку, ведення і відповіді, вибачення в тому чи іншому випадку, подяку за запрошення чи якусь послугу.

іноземній мові у вищому навчальному закладі має комунікативно-орієнтований та професійний характер. Принцип комунікативності передбачає організацію процесу навчання як моделі, учасники якого володіють певними іншомовними навичками і вміннями, а також здатністю зіткнення з нормами мовної поведінки. Принцип професійної спрямованості реалізується в змішаних засобах з нормами мовної поведінки. Принцип професійної спрямованості реалізується в змішаних засобах з нормами мовної поведінки. Принцип професійної спрямованості реалізується в змішаних засобах з нормами мовної поведінки. Іноземна мова може бути засобом вирішення іміджевої, відповідно і засобом формування педагогічної толерантності майбутніх учителів [6].

Однак, оволодіння формами мовного етикету в системі англійської мови дає змогу студентам застосувати моделі спілкування і, занурюючись в емоційно сприятливу атмосферу заняття, набувати разом з нормами мовними навичками досвід тактовної і доброзичливої поведінки, толерантного ставлення до іншої, їх цінностей, логікі мислення та форм поведінки. При цьому слід пам'ятати, що кожен студент має свою потребу в особистісному підході. Це зобов'язує педагога будувати навчально-виховний процес на основі головних особистісних якостей — цілеспрямованості особистості, її життєвих планів і цінностей. Необхідність виховання молоді в дусі толерантності об'єктивно зумовлена змінами в усіх сферах суспільства. Провідна роль у цьому процесі належить представникам освіти. Викладачі іноземної мови, проводячи індивідуальний підхід, повинні проявляти толерантне ставлення доожної особистості, що буде прикладом для студентів — майбутніх вчителів.

ДЖЕРЕЛА

1. Бех І. Д. Становлення професіонала в сучасних соціальних умовах / І. Д. Бех // Педагогіка толерантності. — 2001. — № 3-4. — С. 157—162.
2. Білоус Т. М. Виховання толерантності в студентів вищих педагогічних навчальних закладів у процесі вивчення іноземної мови : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.07 / Тамара Миколаївна Білоус. — К., 2004. — 227 с.
3. Бондырева С. К. Психологопедагогические проблемы интегрирования образовательного пространства: Избранные труды / С. К. Бондырева. — Москва — Воронеж, 2003. — 435с.
4. Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика / Б. С. Гершунский. — М. : Флинта: Наука, 2003. — 764 с.
5. Степанов П. Как воспитать толерантность? / П. Степанов // Народное образование. — 2001. — № 9. — С. 91—95.
6. Тодорцева Ю. В. Формування толерантності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Юлія Вікторівна Тодорцева. — Одеса, 2004. — 276 с.

В статье рассматривается необходимость формирования толерантности у современной молодежи; отмечается сущность педагогической толерантности; подчеркивается важность индивидуального подхода в обучении как существенная составляющая этого процесса; указываются средства иностранного языка, способствующие воспитанию педагогической толерантности у студентов — будущих учителей.

Ключевые слова: толерантность, коммуникативная компетентность, профессиональная направленность, индивидуальный подход.

The article considers the forming of tolerance in the educational system. The essence of pedagogical tolerance, means of foreign languages which assist the forming of pedagogical tolerance of future teachers, the importance of the individual approach in this process are revealed in the article.

Key words: tolerance, communicative competence, professional orientation, individual approach.